

egy kórházi telefonról is el tudja intézni, a látogatásokat pedig szervezheti úgy, hogy a fontosabb programjait ne kelljen felrúgnia miattuk. Emberi, ahogyan az út is, amit bejár, ahogy fokozatosan leépülő, lassan már az őt látogató fiát meg sem ismerő, fájdalomtól gyötört, hallucináló anya mellett értékel és lassanként átértékel, beszélget és vitatkozik önmagával főhősünk. Ez a regény nem az anyáról, hanem az eltávolodásról, az eleresztésről, az elpazarolt, eltékozolt évekről és az előttünk álló bizonytalan számú napokról, de leginkább rólunk szól, egyes szám első személyben.

Hogy mitől lehet jó egy ilyen könyv? Talán attól, hogy magára ismer az ember, amennyiben már átessett hasonló veszteségen, vagy attól, hogy jobban megbecsüli a körülötte élőket, ha még nem volt kit gyászolnia. Hannu Mäkelä legfőbb erénye az az őszinteség, amivel bemutatja önnön esendőségét, gyarlóságát, amitől igazán szerethető; nem szépíti, nem „dramatizálja” túl a helyzetet, ehelyett tolokodástól mentes, baráti intimitást kínál. Hogy még jól is van megírva? Ez már a tényleg a legkevesebb, amit egy ilyen szerzőtől elvárhat az ember.

CSEPREGI JÁNOS

(Fordította Fehérvári Győző,
Polar Könyvek, Budapest, 2008,
160 oldal, 2600 Ft)

LENGYEL TAMÁS: *Lump úr & Co.*

Lengyel Tamás legújabb – szám szerint harmadik – verseskötete a távoli kultúrákhoz, emberekhez, általában az idegenséghez való viszonyulás problémáiról szól. E téma köré külön történetet konstruál a szerző: egy motel halljából Sydney belvárosába kísér minket, majd a természetbe, végül repülőről szemléljük Ausztrália tájait. Ide utazott világot látni a kötet lírai énje. A versek elevebben hatnak annál, mintsem hogy pusztán visszaemlékezés-szövegek lennének. Azt az érzést keltik, mintha a beszélő cselekvései pillanatában tárulna fel számunkra, rajtuk keresztül.

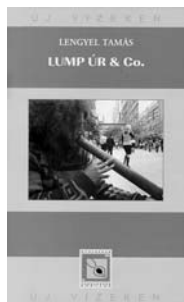
Valójában az őbenne lejátszódó folyamat áll össze történetté, azzá, hogyan barátkozik meg a számára addig ismeretlen országgal. Ennek fontosabb állomásait jelentik a kötet ciklusai (összesen nyolc), azokon belül pedig az egyes versek. A kezdeti finnyáskodás után születtek meg az *Idegen és vendég* című első ciklus utolsó versében az elhatározás, hogy az illető megkísérli megismerni az idegen kultúrát, és „Kitudni az okát, hogy ha mindegyik jó / miért jobb vagy rosszabb máshol” (*Vén*). Az ismerkedés a következő, az *Állomásos költészet* ciklus verseiben még kimerül a látni- és élveznivalók (épületek, kaszinók, gyorséttermek stb.) s az általános

turistaszokások regisztrálásában. Ezután már az állandó gondok, zavaró tényezők (idegen nyelv, a tájékozódás nehézsége) is hangot kapnak, majd velük szemben arra emlékeztet egy verscsoport, hogy Ausztrália nem idegen a magyarok számára.

A két felfogás erősen egymásnak feszül a *Béke-rítusok* elnevezésű ötödik ciklusban, míg végül az utóbbi látszik győzedelmeskedni, ahogyan ez a vitát lezáró vers, a *Pl. '956* gunyorosan megfogalmazott, de egyértelműen komoly felszólításból kiderül: „Én is pisze, te is pisze, / gyere pisze, vesszünk össze, / vagy emlékezzünk egy nagyot, / te is halott, én is halott”. A következő, szorosan a címszereplőre és társaira kalibrált könyv-részek textusai nem ritkán a rasszizmus ellen tiltakoznak, kiállva az elnyomott őslakók, az *aborigén* mellett, akik saját otthonukban váltak kitaszítottá az „új cookkapitányok” miatt. Utóbbiak gyakorlatától elütően a boldog és termékeny együttélés eszméje körvonalazódik a *Lump úr fájelmélete* című versben, amely éppen annyira naiv is, mint amilyen gyerekesen megfogalmazott. Végül az utolsó ciklusban, az *Oda hazában* a lírai én érzékeny búcsút vesz új otthonától, hogy visszatérjen a régibe, amely már – ahogy a cím utal rá – igen-

csak távolivá vált. Mindenesetre fontos tapasztalatokkal térhet meg az Óvilágba; a kötet záró versében, a *Bozótvadászban* mintha az életformaváltás gondolata jelenne meg.

„Lump urat” több oldalról is megismerhetjük a kötet olvasása során, szinte olyan pontos jellemrajzot kapunk róla, akár egy Kosztolányi-regény hősről. Panaszos hangvételűek az *Idegen* és a *Még képtelenebb* című versek; máshol a beilleszkedés nehézségei és a honvágy erős tiltakozást váltanak ki belőle az új környezettel szemben.

Ezt az ént emberevőnek gúnyolja (*A kannibál lelkiismerete*) és igyekszik jobb belátásra téríteni valamiféle lelkiismeret (például *A barcos, Anti-rasszista vers*). Ezek mellett jelen van a lírai alany egy céltudatos és egy ügyetlen, csetlő-botló, műveletlen alakmása is; a hozzájuk rendelt költői hangok jól elkülönülnek egymástól. A fikcionálisan nekik tulajdonított versekben őszintén, szókimondóan adnak hangot véleményüknek, mintha egymásra reagálnának, sőt mintha párbeszéd folyna közöttük. Az idegenség elutasítása, valamint elfogadása mellett álló érvek egyforma hangsúlyt kapnak a műben, illetve mindkét szempontnak megjelenik a maga bírálata.

Ezen eltérő felfogáshorizontoknak a gúnyos kritikája és a hang-

nemek sokfélesége posztmodern jellemvonások, akárcsak a szabadvers dominánsá tétele a kötetben. A *sokféleség* formája képes leginkább kifejezni a bármely fontos kérdésre adható válaszok igazi sokféleségét, „egyforma súlyuk” tényleges érzékelését, s ezzel együtt a meggondolás, a (filozófiai) mérlegelés jelentőségét.

TÖRÖK SÁNDOR MÁTYÁS

(*Parnasszus Könyvek, Budapest, 2008, 88 oldal, 980 Ft*)

G. ISTVÁN LÁSZLÓ: *Homokfűga*

Igazi kihívás könyvismertetőnyi terjedelemben szólni G. István László legújabb, hatodik verseskönyvéről, hiszen abból egyetlen költemény szorosabb olvasása is tanulmányíróra cserélné a recenziót, aki máris azon tűnődve kapná magát, hogy az irodalom melyik elméletét engedje el a pórázról.

A „miről is szól a kötet” kényszerű összefoglalásának helyére inkább a kiadói ajánlást állítom: „A 2007-ben Zelk Zoltán-díjjal elismert költő új kötete fanyar búcsú egy párkapcsolattól. A kötet cím a hétköznapok gyakran tanácstalan, sivatagos útkeresésére és a tapasztalatok kényszerű körbejárására, újragondolására utal. Bátor, kocká-

zatvállaló könyv, lenyűgöző formakultúra.” Érvényes érzelmi instrukciókat kapunk a négyciklusú (*Házassok; Feloldozás; Hármastűt; Homokfűga*) kompozíció mozgósításához és fontos sémát a versek történetbe rendezéséhez. Utóbbival azonban a lineáris olvasat során meggyűlhet a bajunk, mert a versnyelv kauzalitását fokozatosan veszítve tömörödik, s az utolsó ciklus ráolvasásszerű hanghordozása olyan intellektuális mélyörvénnyé alakul, amely komoly kihívás elé állítja olvasóját.

G. István hallása abszolút, látása éles, és a vajt fülű „szerény megvetéséből” első ránézésre mintha a költészetre is vetülne, mintha rontott képek sorjázának: „Úgy nézett rám, ahogy a szivacs / kifacsaráskor vesztí a vizet” (*Női portré*); „egy hangszer zengése fér / a szemmedbe, mondtam, oktávokat / nézel át” (*Dzsungel*).

Azonban többek között a következő szövegrész: „Sírt a víz az utcán, a sárhányókra / csapkodta fel, mintha gyufát sercentene egyegy / utcasarok. Rágyújtottál te is, szipkád, mintha / íze lenne, hogy nem szólsz, szádon fityeg / és ragyog” (*Út az őszbe*) – olyan briliáns képalkotói intellektusról tesz tanúbizonyságot, amely gyanúba kever minden „képzavart”.

Ami a *Homokfűgában* „katakrézis”, azért tűnik annak, mert G. István László olyan képalkotói frekvenciát használ, amely a topikus vi-